

Broj: 7-403/2019
Datum: 09.08.2019.

PRAVILA POSLOVANJA OB - PRILOG 2

INFORMACIJE ZA KLIJENTE

I INFORMACIJE O INVESTICIONOM DRUŠTVU I NJEGOVIM USLUGAMA

1. Osnovni podaci o investicionom društvu

Naziv:

Ovlašćena banka Erste Bank a.d. Novi Sad – Odeljenje brokersko dilerskih poslova i investicionog savetovanja

Matični broj:

08063818

PIB:

101626723

Adresa:

Milutina Milankovića 3a, 11070 Novi Beograd

Radno vreme sa klijentima:

08:30 – 16:30

Telefoni:

+ 381 11 220 91 10; + 381 11 220 91 81

Telefaks:

+381 21 489 06 31

E-mail adresa:

brokeri@erstebank.rs

Web adresa:

www.erstebank.rs

Broj i datum rešenja o davanju dozvole za rad: Rešenje Komisije za hartije od vrednosti broj :

Rešenje Komisije za hartije od vrednosti broj 5/0-23-728/4-14 od 26.03.2014 godine

Naziv nadležnog organa koji izdaje dozvolu: Komisija za hartije od vrednosti Republike Srbije

Adresa nadležnog organa koji izdaje dozvolu: Omladinskih brigada 1, Beograd

Datum sticanja statusa člana Centralnog registra: 06.01.2004. godine

Datum sticanja statusa člana Beogradske berze: 19.05.2010. godine

2. Načini komunikacije sa klijentom, davanja i prijema naloga, kao i davanja dokumenata i drugih informacija od strane društva:

Komunikacija klijenta sa Ovlašćenom bankom, kao i prijem dokumenata i drugih podataka od Ovlašćene banke odvija se na srpskom jeziku, a na poseban zahtev Klijenta, i na engleskom jeziku.

Banka će u skladu sa dogovorom sa klijentom razmenjivati dokumentaciju koja je u vezi sa obavljenim uslugama, aktivnostima ili s pomoćnim uslugama ugovorenima između Klijenta i Ovlašćene banke na adresu i/ili mail adresu koje je klijent dostavio Ovlašćenoj banci, odnosno koji su navedeni u Ugovoru.

Način komunikacije između Klijenta i Ovlašćene banke prilikom pružanja investicionih usluga po nalogu regulisan je Ugovorom i Pravilima poslovanja Ovlašćene banke. Prijem naloga klijenata za trgovanje hartijama od vrednosti vrši se neposredno, telefonom, telefaksom ili elektronskim putem ukoliko je to predviđeno ugovorom sa klijentom, dok se ostala dokumenta mogu razmenjivati pored navedenih načina i putem elektronske pošte, odnosno mail-a.

Klijent je dužan da odmah u roku od sedam dana obavesti Banku o promeni adresa i drugih podataka koji su relevantni za obaveštavanje kao i za izvršavanje obaveza Banke prilikom pružanja investicionih i pomoćnih usluga ili obavljanja investicione aktivnosti.

3. Obim, učestalost i periodi izveštavanja klijenata o uslugama koje pruža investiciono društvo:

Banka će izveštavati Klijenta o svim uslugama koje mu je pružila, uključujući i troškove vezane za transakcije i usluge koje su izvršene za račun klijenta, u zavisnosti od pojedinačnog slučaja. Obim i dinamika izveštavanja utvrđeni su ugovorom sa klijentom, odnosno propisana su Pravilima poslovanja ukoliko nije regulisana ugovorom.

4. Kratak opis načina zaštite instrumenata, odnosno sredstava, opšti podaci o Fondu za zaštitu investitora:

Radi zaštite prava svojih klijenata, Ovlašćena banka je nakon dobijanja dozvole Komisije za HoV dužna da drži finansijske instrumente, odnosno novčana sredstva klijenata i da vodi evidencije, račune i korespondencije u vezi sa njima precizno i tačno, uz redovno usklađivanje sa evidencijama i računima trećih lica koja drže imovinu klijenata, na način da u svakom momentu i odmah može razlikovati imovinu jednog klijenta od imovine ostalih klijenata i imovine banke.

Ovlašćena banka će preduzeti sve mere kojima se obezbeđuje da se račun finansijskih instrumenata Ovlašćene banke kod Centralnog registra vodi odvojeno od finansijskih instrumenata klijenata, kao i da se sva novčana sredstva klijenata deponovana u kreditnoj instituciji, čiji je Ovlašćena banka deo, drže na računu ili računima koji se razlikuju od računa koji se koriste za držanje sredstava Ovlašćene banke.

U skladu sa zaštitom Klijenata, Ovlašćena banka će doneti i sprovesti sve neophodne mere kojima se operativni rizik od gubitka i smanjenja imovine klijenata, odnosno prava u vezi sa tom imovinom, svodi na najmanju moguću meru.

Fond za zaštitu investitora obavlja delatnost u svrhu zaštite investitora čija su sredstva ili finansijski instrumenti izloženi riziku u slučaju stečaja ili nemogućnosti izmirivanja obaveza pružaoca investicionih usluga prema klijentima, kada ne postoje izgleđi da će se okolnosti u dogledno vreme značajno izmeniti .

Investiciona društva, uključujući i OB; koja pružaju investicione usluge su članovi Fonda i dužna su da uplate inicijalni doprinos i da redovno obračunavaju i uplaćuju doprinos po osnovu procenta prihoda od aktivnosti i usluga iz odredaba člana 135. Zakona o tržištu kapitala

Potraživanja klijenata osigurana su do vrednosti od 20.000 evra u dinarskoj protivvrednosti po klijentu člana Fonda. Osigurani iznos primenjuje se na ukupna potraživanja klijenta prema jednom članu Fonda, bez obzira na broj i mesto računa, pod uslovom da se takav povraćaj odnosi na sredstva u dinarima i na finansijske instrumente.

Fond je dužan da isplati iznos potraživanja u što kraćem roku, a najkasnije u roku od tri meseca od dana utvrđivanja prava na isplatu, odnosno dana utvrđivanja iznosa potraživanja.

Klijent člana Fonda je fizičko ili pravno lice koji imaju novčana potraživanja u dinarima prema članu Fonda nastalo po osnovu obavljanja investicionih usluga i aktivnosti ili potraživanja po osnovu povraćaja finansijskih instrumenata koji pripadaju Klijentu, a kojima upravlja ili rukovodi član fonda za račun klijenta u vezi sa odredbama o jednoj ili više investicionih usluga i aktivnosti.

Izuzetno od prethodnog stava klijentom koji ima pravo na obeštećenje iz sredstava Fonda za zaštitu investitora ne smatraju se bez obzira na državu sedišta:

- društvo;
- kreditna institucija;
- finansijska institucija, lica koja za poslovanje na finansijskom tržištu podležu obavezi odobrenja odnosno nadzora od strane nadležnog organa, Republika, autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave, kao i druge države ili nacionalna i regionalna tela, Narodna banka Srbije, i centralne banke drugih država, međunarodne i nadnacionalne institucije
- društvo za osiguranje;
- institucija kolektivnog investiranja;
- društvo za upravljanje investicionim fondom, investicioni fond, društvo za upravljanje penzijskim fondom i penzijski fond;
- nadnacionalne institucije, vlada i centralna vlast, kao i pokrajinski, regionalni i lokalni organi vlasti;
- pravno ili fizičko lice koje poseduje više od 5 % akcija sa pravom glasa ili kapitala člana Fonda koji je u nemogućnosti da ispuni svoje obaveze, odnosno 5% ili više akcija sa pravom glasa ili kapitala društva koje je blisko povezano sa tim članom fonda;
- član upravnog i nadzornog odbora člana Fonda koji je u nemogućnosti da ispuni svoje obaveze, ako je to lice na navedenom položaju ili zaposleno u članu Fonda na dan pokretanja stečajnog postupka nad članom Fonda, odnosno na dan objavljivanja rešenja Komisije o utvrđivanju potraživanja ili je lice na tom položaju bilo zaposleno tokom tekuće ili prethodne finansijske godine;
- članovi porodice i treća lica koja nastupaju za račun lica iz alineje 8 i 9;
- klijenti, revizori ili zaposlena lica člana Fonda odgovorni za nastanak potraživanja ili koji su iskoristili određene činjenice u vezi sa članom Fonda što je dovelo do finansijskih poteškoća člana Fonda, odnosno do pogoršanja njegove finansijske situacije.

5. Kratak opis politike upravljanja sukobom interesa:

Zbog prirode delatnosti koju obavlja Erste Bank a.d. Novi Sad (u daljem tekstu: Banka) kao investiciono društvo, može doći do sukoba:

- Između interesa Banke, relevantnih lica (uključujući rukovodioce i zaposlene, posrednike ili članice grupe) ili lica povezanih s Bankom, i obaveza koje Erste Bank ima prema svojim klijentima.
- Između različitih interesa dva ili više klijenata Banke

Relevantnim licem se smatra: lice sa vlasničkim učešćem u Banci, lice na rukovodećoj poziciji u Banci (članovi Izvršnog i Upravnog odbora Banke), zaposleni Banke, kao i svako drugo fizičko lice koje je angažovano od strane Banke za pružanje usluga iz njegove nadležnosti.

Upravljanje sukobima interesa u Banci regulisani su Politikom upravljanja sukobom interesa Erste Bank a.d. Novi Sad, koja sadrži:

1. sve utvrđene okolnosti koje predstavljaju ili mogu dovesti do sukoba interesa na štetu jednog ili više klijenata, a u vezi sa pojedinačnom uslugom pruženom od strane Erste Bank a.d. Novi Sad kao članice Erste Bank Grupe ili za Erste Bank a.d. Novi Sad ;
2. procedure i mere koje je Erste Bank a.d. Novi Sad dužna da primenjuje radi upravljanja sukobima interesa koji mogu biti na štetu jednog ili više klijenata.

Sukobi interesa koji mogu nastati prilikom pružanja usluga investiranja i finansiranja, kao i vezanih usluga, utvrđuju se kada postoji mogućnost da:

- Banka ili relevantno lice može steći verovatnu finansijsku dobit, ili izbeći finansijski gubitak, na račun klijenta
- Banka ili relevantno lice ima interes od ishoda usluge koja se pruža klijentu ili od transakcije koja se vrši u ime klijenta, koji se razlikuje od interesa klijenta u tom ishodu
- Banka ili relevantno lice ima finansijski ili drugi motiv da favorizuje interes drugog klijenta ili grupe klijenata u odnosu na interese klijenta
- Banka ili relevantno lice vrši istu poslovnu delatnost kao i klijent
- Banka ili relevantno lice primi ili će primiti od lica koje nije klijent podsticaj u vezi sa uslugom koja se pruža klijentu u obliku novca, robe ili usluga koji se ne odnosi na standardnu proviziju ili naknadu za tu uslugu

Procedure i mere za upravljanje sukobima interesa ustanovljene su tako da :

- sprečavaju ili onemogućavaju bilo kom licu da neprimereno utiče na način na koji Banka pruža investicione usluge;
- eliminišu svaku neposrednu povezanost između primanja zaposlenih i drugih relevantnih lica u Banci koja su većim delom uključena u jednu poslovnu aktivnost i primanja ili dobiti koje ostvaruju druga relevantna lica koja su većim delom uključena u drugu poslovnu aktivnost, ukoliko do sukoba interesa može doći u vezi sa tim aktivnostima;
- sprečavaju ili obezbeđuju kontrolisanu razmenu informacija između relevantnih lica ukoliko bi razmena informacija mogla naštetiti interesima jednog ili više klijenata;
- sprečavaju ili obezbeđuju nadzor istovremenog ili uzastopnog učestvovanja relevantnih lica u Banci u različitim uslugama, ukoliko bi takvo učestvovanje moglo da ima negativan uticaj na upravljanje sukobom interesa;
- obezbeđuju odvojeni nadzor nad relevantnim licima u Banci čija primarna funkcija uključuje poslovne aktivnosti za klijenta ili pružanje usluga klijentima čiji interesi mogu doći u sukob ili koja na drugi način zastupaju različite interese koji mogu biti u sukobu, uključujući i interese same Banke

Procedure i mere za upravljanje sukobima interesa, ustanovljene Politikom upravljanja sukobom interesa, odnose se na :

- uspostavljanje nezavisnog Sektora Compliance
- odgovarajuću organizacionu strukturu Banke
- uspostavljanje tzv. „Kineskih zidova” između definisanih jedinica poverljivosti unutar Banke
- nezavisnost/integritet relevantnih lica Banke koji sprovode aktivnosti sa potencijalnim sukobom interesa
- uzdržavanje od poslovnih mogućnosti/ostavke na funkciju i članstvo relevantnih lica
- obavezne informacije o spoljnim poslovnim aktivnostima Sektoru Compliance od strane svih zaposlenih Banke
- posebne propise koji se odnose na transakcije hartijama od vrednosti relevantnih lica za sopstveni račun , tj. tzv lične transakcije
- zarade, naknade i druga primanja iz radnog odnosa
- Politiku o poklonima Erste Bank a.d. Novi Sad
- politiku izvršenja naloga klijenata
- izveštavanje o sukobu interesa
- vođenje Registra sukoba interesa („Matrica sukoba”)
- vođenje nadzorne lista sukoba interesa
- obelodanjivanje sukoba interesa klijentima
- opšta pravila za obelodanjivanje interesa i sukoba interesa od strane davaoca preporuke
- evidentiranje sukoba interesa

Ako organizacioni ili administrativni principi koje je uspostavila Banka za upravljanje sukobima interesa nisu dovoljni da se, dovoljno uverljivo, obezbedi sprečavanje rizika nanošenja štete klijentima, Banka je

dužna da jasno obelodani klijentu osnovnu prirodu odnosno izvore sukoba interesa pre nego što bude zaključila poslovni odnos sa klijentom.

Obelodanjivanje podrazumeva upoznavanje klijenta sa mogućim vrstama i izvorima sukoba interesa i mora da sadrži dovoljno informacija na osnovu kojih će klijent biti u mogućnosti da donese odluke u vezi sa uslugama u okviru kojih se pojavljuje sukob interesa.

Sastavni deo Politike upravljanja sukobom interesa Erste Bank a.d. Novi Sad su:

- Pravilnik za upravljanje sukobima interesa Grupe
- Priručnik za upravljanje sukobima interesa Banke
- Vodeći principi Compliance sa pravilima za transakcije relevantnih lica za sopstveni račun
- Politika poklona
- Principi compliance koji se odnose na nekretnine
- Prošireni propisi za zaposlene na poslovima korporativnog i investicionog bankarstva
- Procedura "Prelaska Kineskih zidova" za Direkciju velikih klijenata Grupe, Direkciju malih i srednjih preduzeća i velikih nacionalnih klijenata, Službu za finansiranje nekretnina i ostala specijalna finansiranja i Službu investicionog bankarstva

II INFORMACIJE O FINANSIJSKIM INSTRUMENTIMA:

1. Vrste finansijskih instrumenata

- Prenosive hartije od vrednosti su sve vrste hartija od vrednosti kojima se može trgovati na tržištu kapitala, izuzev instrumenata plaćanja. Prenosive hartije od vrednosti uključuju naročito:
 - Akcije društava ili druge hartije od vrednosti ekvivalentne akcijama društava, a predstavljaju učešće u kapitalu ili u pravima glasa tog pravnog lica, kao i depozitne potvrde koje se odnose na akcije;
 - Obveznice i druge oblike sekjuritizovanog duga, uključujući i depozitne potvrde koje se odnose na navedene hartije;
 - Druge hartije od vrednosti koje daju pravo na sticanje i prodaju takve prenosive hartije od vrednosti ili na osnovu koje se može obavljati plaćanje u novcu, a čiji se iznos utvrđuje na osnovu prenosive hartije od vrednosti, valute, kamatne stope, prinosa, robe, indeksa ili drugih odredivih vrednosti;
- Instrumenti tržišta novca su finansijski instrumenti kojima se obično trguje na tržištu novca, kao što su:
 - Trezorski zapisi,
 - Blagajnički zapisi,
 - Komercijalni zapisi,
 - Sertifikati o depozitu, izuzev instrumenata plaćanja.
- Jedinice institucija kolektivnog investiranja
- Opcije, fjučersi, svopovi, kamatni forvardi i ostali izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na hartije od vrednosti, valute, kamatne stope, prinosa, kao i drugi izvedeni finansijski instrumenti, finansijski indeksi ili finansijske mere koje je moguće namiriti fizički ili u novcu;
- Opcije, fjučersi, svopovi, kamatni forvardi i ostali izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na robu i koji:
 - moraju biti namireni u novcu,

- mogu biti namireni u novcu po izboru jedne od ugovornih strana, a iz razloga koji nisu u vezi sa neizvršenjem obaveza ili raskidom ugovora;
- Opcije, fjučersi, svopovi i ostali izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na robu i mogu namiriti fizički, pod uslovom da se njima trguje na regulisanom tržištu, odnosno MTP;
- Opcije, fjučersi, svopovi, forvardi i ostali izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na robu i mogu namiriti fizički, a nisu obuhvaćeni prethodnim stavom ove tačke, i:
 - nemaju komercijalnu namenu,
 - imaju karakteristike izvedenih finansijskih instrumenata, imajući u vidu, između ostalog, da li se kliring i saldiranje vrše u priznatim klirinškim kućama ili da li podležu redovnim pozivima za doplatu.
- Izvedeni finansijski instrumenti za prenos kreditnog rizika;
- Finansijski ugovori za razlike;
- Opcije, fjučersi, svopovi, kamatni forvardi i drugi izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na klimatske varijable, troškove prevoza, stope inflacije, kvote emitovanja ili druge službene, ekonomske i statističke podatke, a koji se namiruju u novcu ili se mogu namiriti u novcu po izboru jedne od ugovornih strana iz razloga koji nisu u vezi sa neizvršenjem obaveza ili raskidom ugovora, kao i drugi izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na imovinu, prava, obaveze, indekse i mere koji nisu navedeni u ovoj tački, a koji imaju odlike drugih izvedenih finansijskih instrumenata, imajući u vidu, između ostalog, da li se njima trguje na regulisanom tržištu ili MTP, da li se kliring i saldiranje vrše u priznatim klirinškim kućama i da li podležu redovnim pozivima za doplatu;

2. Vrste rizika ulaganja u finansijske instrumente

Ulaganja u hartije od vrednosti i druge finansijske instrumente uvek su vezana uz preuzimanje određenih rizika. Osnovne vrste rizika prisutnih kod ulaganja su:

Rizik promene kursa (valutni rizik)

U slučaju ulaganja u finansijske instrumente denominirane u različitim valutama imovina ulagača se izlaže riziku promene kursa strane valute u odnosu na dinar, ili drugu referentnu valutu u kojoj on meri prinos na svoje ulaganje. To znači da fluktuacije kursa mogu povećati ili smanjiti vrednost ulaganja tj. uticati na prinos.

Rizik naplate i transfera novca

Transakcije s finansijskim instrumentima u koje su uključene stranke iz različitih država uključuju i dodatni rizik da njihova realizacija ili naplata bude otežana ili potpuno onemogućena zbog uvođenja restriktivnih političkih ili ekonomskih mera. U slučaju transakcija s finansijskim instrumentima u stranoj valuti takvim merama može na primer biti onemogućena slobodna konvertibilnost pojedine valute.

Državni rizik

Kreditni rizik određene države naziva se državnim rizikom. Državni rizik se javlja prilikom obavljanja transakcija s određenom zemljom ili u njoj, a zbog nestabilnog ekonomskog, političkog ili socijalnog sistema. Izloženost neke države različitim političkim, ekonomskim i drugim rizicima utiče na sve učesnike na tržištima te države.

Rizik likvidnosti

Likvidnost (utrživost) podrazumeva mogućnost prodaje hartije od vrednosti ili zatvaranja pozicije u nekom finansijskom instrumentu po tržišnoj ceni u bilo kom trenutku. U slučaju nelikvidnog tržišta davanje naloga za prodaju uobičajene veličine može prouzrokovati značajne fluktuacije cene, a moguće je i da se nalog uopšte ne može izvršiti, ili se može izvršiti jedino po značajno nižoj ceni.

Kreditni rizik

Kreditni rizik predstavlja verovatnoću da strana koja je uključena u transakciju (npr. izdavalac hartije od vrednosti, ili lice s kojim se sklapaju poslovi na finansijskim tržištima) neće biti u mogućnosti ispuniti svoje obaveze, bilo delimično ili u potpunosti. To se na primer odnosi na plaćanje kuponske kamate, povraćaj dospеле glavnice i slično.

Rizik promene kamatnih stopa (kamatni rizik)

Rizik promene kamatnih stopa predstavlja mogućnost gubitka u slučaju promene nivoa kamatnih stopa na finansijskim tržištima (npr. rast zahtevanih kamatnih stopa na tržištu može izazvati pad cene dužničkih hartija od vrednosti).

Rizik promene cena finansijskih instrumenata (tržišni rizik)

Tržišni rizik predstavlja mogućnost pada cene pojedinih finansijskih instrumenata što može dovesti do smanjenja prinosa ili gubitka vrednosti portfelja ulagača. U slučaju transakcija s finansijskim instrumentima koji uključuju neku buduću obavezu (na primer futures ugovori, valutni forward ugovori i sl.), nepovoljna promena cene može rezultirati i dodatnim finansijskim obavezama, kao na primer obavezom doplate instrumenta osiguranja.

Rizik potpunog gubitka

Ova vrsta rizika predstavlja mogućnost da neka investicija u potpunosti izgubi svoju vrednost.

Operativni rizik

Operativni rizik je rizik gubitka zbog grešaka, prekida ili šteta koje mogu da nastanu usled neadekvatnih internih procedura, postupanja lica, sistema ili spoljnih događaja, uključujući i rizik izmene pravnog okvira. Ovlašćena banka je dužna da izradi i primenjuje odgovarajuće politike i postupke za merenje i upravljanje operativnim rizikom, uključujući i događaje koji nisu česti, ali imaju značajan uticaj i da odredi šta čini operativni rizik u smislu tih politika i postupaka. Ovlašćena banka je dužna da usvoji plan za slučaj nepredviđenih okolnosti i plan kontinuiteta poslovanja kojima se osigurava kontinuitet poslovanja i ograničavanje gubitaka u slučajevima značajnijeg narušavanja ili prekida poslovanja.

Finansiranje kupovine hartija od vrednosti zaduživanjem (rizik finansijske poluge)

Investicija pri kojoj je izvor sredstava za ulaganje dobijen zaduživanjem u sebi sadrži povećani rizik od gubitaka. Naime, profitabilnost same investicije ne utiče na obavezu vraćanja duga, a i troškovi takvog finansiranja utiču na investiciju na način da smanjuju ostvareni prinos. Stoga je finansiranje investicija kroz neki oblik zaduživanja potrebno pristupiti s povećanim oprezom.

Rizik promene poreskih i drugih propisa

Rizik promene propisa predstavlja verovatnoću da se poreski ili drugi propisi u zemlji ulagača i/ili zemljama u kojima se investira imovina ulagača, promene na način koji bi negativno uticao na prinos. Svaki ulagač bi trebao pre donošenja odluke o investiranju konsultovati sa svojim poreskim savetnikom. Rizik promene propisa u potpunosti je izvan uticaja Banke.

3. Rizici povezani s finansijskim instrumentom koji može biti predmet investicione usluge ili aktivnosti koju pruža OB**AKCIJE****Rizici povezani s ulaganjem u akcije**

Akcije su vlasničke hartije od vrednosti, kojima kupci ostvaruju vlasništvo nad delom preduzeća. Najvažnija prava koja akcije donose svojim vlasnicima su pravo na isplatu dividende, te pravo glasa na skupštini akcionara.

Prinos

Prinos na ulaganje u akcije se sastoji od isplaćenih dividendi, te razlike između kupovne i tržišne cene akcije, te se ne može unapred predvideti. Dividenda je dobit preduzeća koja se distribuira akcionarima. Iznos dividende koji će se isplatiti akcionarima može biti izražen u apsolutnom iznosu po akciji, ili u procentu nominalne vrednosti akcije, a o njemu se odlučuje na skupštini akcionara. Odnos između isplaćene dividende i tržišne cene akcije naziva se dividendom prinosom. Najveći deo prinosa od ulaganja u akcije se obično ostvaruje od promene njihove tržišne cene.

Tržišni rizik

Akcijama javnih društava se trguje na regulisanom tržištu. Cenu akcija određuje odnos ponude i potražnje na dnevnom nivou. Prilikom investiranja u akcije treba uzeti u obzir da takva ulaganja mogu prouzrokovati i značajne gubitke. Uopšte, cena akcije zavisi od poslovnih rezultata određenog akcionarskog društva, ali i o opštoj ekonomskoj klimi i političkim uslovima. Na promenu cene akcija, a posledično tome i ostvareni prinos, utiču i mnogi subjektivni faktori poput javnog mišljenja ili očekivanja ulagača.

Kreditni rizik

Akcionari poseduju vlasnički udeo u akcionarskom društvu što znači da u slučaju nesolventnosti ili stečaja istog njihovo ulaganje može u celosti izgubiti svoju vrednost.

Rizik likvidnosti

Utrživost nekih akcija može biti ograničena, naročito u toku tržišnih kriza. Akcije koje su izlistane na nižim berzanskim kotacijama po pravilu karakteriše slabija likvidnost od onih na višim.

OBVEZNICE

Rizici povezani s ulaganjem u obveznice

Obveznice su vrsta dužničkih hartija od vrednosti koji obvezuju izdavaoca na povraćaj pozajmljenih sredstava u određenom roku, te isplatu određene kamate na glavnicu, u skladu s uslovima obveznice. Obveznicama se trguje na berzama ili direktno između učesnika na tržištu.

Osim klasičnih obveznica sa unapred utvrđenom fiksnom kamatom i obavezom otplate celokupne glavnice o dospeću, postoje i drugi tipovi obveznica, kao što su obveznice s varijabilnom kamatom, konvertibilne obveznice, beskuponske obveznice, obveznice s ugrađenim varantima itd.

Prinos

Prinos obveznice se sastoji od kamate na glavnicu i razlike između kupovne i tržišne cene obveznice. Posledično, prinos na obveznicu se može utvrditi unapred samo u slučaju da se obveznica drži do dospeća. Kako bi očekivani prinos na obveznice bio uporediv, koriste se različite standardne mere prinosa obveznica izraženih kao procenat na godišnjem nivou (npr. prinos do dospeća). Ukoliko je nivo tako izračunatog zahtevanog prinosa pojedine obveznice znatno viši od zahtevanog prinosa drugih obveznica sa sličnim rokom do dospeća, za to sigurno postoje razlozi – najčešći je razlog znatno viši nivo kreditnog rizika izdavaoca takve obveznice.

Ukoliko se obveznica prodaje pre dospeća, njenu cenu nije moguće unapred utvrditi, što znači da se prinos može razlikovati od prvobitno očekivanog. Takođe, prilikom izračuna ukupnog prinosa na obveznicu potrebno je u obzir uzeti i troškove transakcije.

Kreditni rizik

Kreditni rizik se odnosi na verovatnoću da izdavalac obveznice neće biti u mogućnosti podmiriti svoje dospele obaveze odnosno pojavljuje se u slučaju njegove nesolventnosti. Zato se kreditna sposobnost dužnika mora uzeti u obzir prilikom donošenja investicione odluke.

Kreditni rejting (procena kreditne sposobnosti izdavaoca) koji donosi neka od nezavisnih rejting agencija pruža određene smernice vezane uz procenu kreditnog rizika. Najviši rejting je na primer „AAA“ a dodjeljuje se obveznicama finansijski najmoćnijih i najstabilnijih država. Što je kreditni rejting izdavaoca niži (npr. „B“ ili „C“) veći je i kreditni rizik, ali je i veći zahtevani prinos ulagača na takve obveznice zbog tzv. „premijske rizika“.

Tržišni rizik

Ukoliko se obveznica drži do dospeća, ulagaču se isplaćuje cena o dospeću, definisanog uslovima obveznice. Potrebno je uzeti u obzir i rizik „opoziva“, odnosno mogućnost da izdavalac povuče obveznicu i pre dospeća (takva mogućnost mora unapred biti poznata i predviđena u uslovima obveznice).

Ukoliko se obveznica prodaje pre dospeća, ulagač postiže tržišnu cenu formiranu odnosom ponude i potražnje. Po pravilu, cene obveznica s fiksnom kuponskom kamatom padaju kada rastu zahtevane tržišne kamatne stope na obveznice sličnog dospeća, i obrnuto, može se očekivati rast vrednosti obveznice u slučaju pada zahtevanih kamatnih stopa na obveznice s istim dospećem. Tržišna cena obveznice takođe može biti pod uticajem promene kreditnog rejtinga izdavaoca.

Rizik likvidnosti

Likvidnost obveznica zavisi od mnogo faktora među kojima su i obim izdanja, preostalo vreme do dospeća, tržišna pravila i uslovi. Neke je obveznice vrlo teško ili čak nemoguće prodati te se moraju držati do dospeća.

IZVEDENI FINANSIJSKI INSTRUMENTI

Rizici povezani s ulaganjem u izvedene finansijske instrumente

Izvedeni finansijski instrument je instrument čija se vrednost zasniva na vrednosti nekog drugog „referentnog“ (eng. underlying) instrumenta. Umesto da trguju samim referentnim instrumentom, ugovorne strane se obavezuju razmeniti novac, referentni instrument koji je predmet ugovora, ili neku drugu vrednost, na određeni datum ili unutar određenog roka, a zasnovano na vrednosti referentnog instrumenta. Kao referentni instrumenti mogu se koristiti najrazličitiji finansijski i nefinansijski instrumenti i veličine: pojedinačne akcije, berzanski indeksi, berzanske robe, kamatne stope, i dr. Opseg transakcija izvedenim finansijskim instrumentima na svetskim tržištima novca i kapitala je u stalnom porastu, a učesnici na tržištu neprestano kreiraju nove tipove ovih instrumenata zasnovane na novim i sve raznovrsnijim referentnim instrumentima i formulama za isplatu.

Osnovne vrste finansijskih instrumenata su futures ugovori, forward ugovori, opcije i swapovi. Izvedeni finansijski instrumenti se koriste u svrhu zaštite od rizika promene cene referentnog instrumenta (eng. hedging), u špekulativne svrhe, te za različite tipove arbitraže. Važno je istaći da izvedeni finansijski instrumenti nude mogućnost ostvarivanja velikih zarada, ali i velikih gubitaka. Zbog toga što uglavnom nije potrebno unapred platiti punu vrednost referentnog instrumenta koji je predmet transakcije nego se razmena novčanih tokova odvija u budućnosti na osnovu unapred definisane formule, izvedeni finansijski instrumenti omogućavaju korišćenje visokog stepena finansijske poluge što znatno povećava rizik takve vrste ulaganja. Osim toga, u nekim slučajevima osim rizika potpunog gubitka uloga, rizik može biti još i veći tj. teoretski čak i neograničen.

U praksi postoji mnoštvo varijanti i mešavina različitih tipova izvedenih finansijskih instrumenata, a neprestano se kreiraju nove, tako da ih je ovde nemoguće sve navesti.

Rizici povezani s ulaganjem u opcijske, futures i forward ugovore

Opcije su finansijski derivati koje kupcu daju pravo, ali ne i obavezu na kupovinu ili prodaju određene količine referentnog instrumenta po dogovorenoj ceni (izvršna cena) na određeni dan ili tokom određenog vremenskog perioda. Ukoliko se opcija može izvršiti samo na dan dospeća radi se o evropskoj opciji, dok američka opcija omogućava vlasniku izvršenje u bilo kojem trenutku do dospeća. U zamenu za pravo na izvršenje opcije se plaća cena opcije (tzv. premija). Postoje dve osnovne vrste opcija: call opcije i put opcije.

Call opcija, u zamenu za plaćenu premiju, kupcu daje pravo na kupovinu referentnog instrumenta po izvršnoj ceni na određeni dan ili tokom određenog vremenskog perioda.

Put opcija, u zamenu za plaćenu premiju, kupcu daje pravo na prodaju referentnog instrumenta po izvršnoj ceni na određeni dan ili tokom određenog vremenskog perioda.

Futures ugovor je standardizovani ugovor kojim se trguje na berzi, a kojim se kupac ili prodavac obavezuje da kupi ili proda određenu količinu referentnog instrumenta po određenoj ceni na određeni datum u budućnosti.

Forward ugovor je poput futures ugovora instrument kojim se kupac ili prodavac da kupi ili proda određenu količinu referentnog instrumenta po određenoj ceni na određeni datum u budućnosti. Osnovna je razlika između futures ugovora i forward ugovora u tome što se forwardima ne trguje na berzi u standardizovanom obliku, nego se sklapaju direktno između tržišnih učesnika. Iz toga proizlaze i neki dodatni rizici svojstveni forward ugovorima.

Kupovina i prodaja opcija

U slučaju kupovine call ili put opcije, kupuje se pravo na kupovinu ili prodaju referentnog instrumenta ili u nekim slučajevima pravo na prijem određenog iznosa novčanih sredstava koji odgovara razlici između izvršne i tržišne cene referentnog instrumenta u trenutku izvršenja opcije. U slučaju kretanja cene referentnog instrumenta u smeru suprotnom od očekivanja kupca opcije, opcija gubi na vrednosti, odnosno može u potpunosti izgubiti vrednost po dospeću. U skladu s tim, maksimalni potencijalni gubitak kupca opcije jednak je plaćenju opcijskoj premiji. Do potpunog gubitka vrednosti opcije o dospeću dolazi kod call opcije ukoliko je tržišna cena referentnog finansijskog instrumenta niža od izvršne cene opcije, a kod put opcije ukoliko je tržišna cena referentnog instrumenta viša od izvršne cene opcije.

U slučaju prodaje call ili put opcije, prodavac se obavezuje na isporuku ili kupovinu referentnog instrumenta po izvršnoj ceni u bilo kom trenutku do dospeća (ukoliko se radi o američkoj opciji) ili o dospeću (u slučaju evropske opcije) ukoliko kupac opcije odluči da izvrši svoje pravo iz opcije.

U slučaju rasta tržišne cene referentnog instrumenta, prodavac call opcije se može naći u situaciji da mora isporučiti referentni instrument u trenutku kad je njegova tržišna cena značajno iznad izvršne cene. Ukoliko cena referentnog instrumenta padne prodavac put opcije se može naći u situaciji da mora kupiti referentni instrument po ceni značajno većoj od tržišne. Razlika između tržišne cene referentnog instrumenta i izvršne cene predstavlja potencijalni gubitak prodavca opcije, te se ne može unapred predvideti, a u nekim slučajevima taj gubitak teoretski može biti i neograničen.

Kupovina i prodaja futures ugovora

Futures ugovor je standardizovani ugovor kojim se trguje na berzi, a kojim se kupac ili prodavac obavezuje da kupi ili proda određenu količinu referentnog instrumenta po određenoj cijeni na određeni datum u budućnosti. Razlika između izvršne i tržišne cene predstavlja mogući gubitak. U slučaju obaveze kupovine referentnog instrumenta ukupan iznos novčanih sredstava koji je potreban za njegovu kupovinu mora biti dostupan po dospeću. U slučaju preuzimanja obaveze za isporuku referentnog instrumenta koji nije u vlasništvu lica koje ima tu obavezu („nepokrivena kratka pozicija“), instrument je potrebno kupiti na tržištu po dospeću, što znači da se potencijalni rizik ne može unapred predvideti, a gubitak teoretski može biti i neograničen.

Kreditni rizik, rizik likvidnosti i rizik naplate opcija

Opcijama se može trgovati na berzama, pri čemu su njihovi uslovi standardizovani a rizik izvršenja na sebe preuzima berza, ili direktno između pojedinih učesnika na tržištu (tzv. over-the-counter ili OTC tržište). OTC opcije nemaju standardizovane uslove, već su to proizvodi prilagođeni zahtevima pojedinih investitora. Upravo zbog toga je pre odluke o kupovini ili prodaji nužno prikupiti i detaljno proučiti sve informacije o uslovima opcije (tip opcije, izvršenje, dospeće itd.). Kreditni rizik za kupca OTC opcije proizlazi iz mogućnosti neizvršenja obaveza suprotne strane. OTC opcijama se u pravilu ne trguje na regulisanim (sekundarnim) tržištima. Kao rezultat toga ne postoji ni garancija da će u svakom trenutku biti utržive.

Zbog deviznih restrikcija i drugih mera koje mogu otežati slobodno kretanje novca u nekim državama, mogućnost izvršenja dogovorenih transakcija iz opcijskih ugovora može biti dovedena u pitanje. Vrednost (cena) opcije ovisi o izvršnoj cijeni, prinosu i volatilnosti referentnog instrumenta, preostalom roku do dospeća opcije, nivou kamatnih stopa i situaciji na tržištu. U najgorem slučaju opcija može postati bezvredna pa kupac opcije može u potpunosti izgubiti investirani kapital (tj. cenu plaćenu za

opciju). U slučaju kretanja cene referentnog instrumenta u smeru nepovoljnog za prodavca opcije, potencijalni gubitak za njega može biti neograničen.

Izvršenje u novcu

Ukoliko isporuka ili kupovina referentnog instrumenta nije moguća (npr. u slučaju opcija na indekse ili futuresa na indekse), postoji obaveza plaćanja – ukoliko se nisu ispunila tržišna očekivanja – novčanog iznosa koji je jednak razlici između izvršne cene opcije ili izvršne cene futures ugovora i tržišne vrednosti referentnog instrumenta u trenutku izvršavanja opcije ili futures ugovora. Ta razlika predstavlja potencijalni gubitak, koji se ne može unapred predvideti, te teoretski može biti neograničen. Takođe, treba uzeti u obzir da je potrebno osigurati dovoljno likvidnih sredstava da bi se ta transakcija mogla izvršiti.

Inicijalna uplata i pozivi na doplatu

Prodaja nepokrivenih opcija ili kupovina ili prodaja futures ugovora zahteva upotrebu osiguranja, najčešće novca ili referentnog instrumenta. Nakon inicijalne uplate osiguranja (eng. initial margin), u slučaju nepovoljnog kretanja tržišne cijene referentnog instrumenta, inicijalnu uplatu je potrebno povećavati tj. dolazi do poziva na doplatu (eng. margin call). U slučaju nepoštovanja poziva na doplatu, otvorene pozicije se automatski zatvaraju a uplate učinjene do tog trenutka se koriste za pokriće gubitaka.

Doplate osiguranja za održavanje otvorenih pozicija od ulagača u finansijske izvedene instrumente mogu zahtevati znatna finansijska sredstva.

Zatvaranje pozicija

Opcijske i futures pozicije se mogu zatvoriti i pre dospeća, međutim ova mogućnost zavisi od tržišnih uslova. U slučaju nezadovoljavajućih kretanja na tržištu takve transakcije se mogu izvršiti samo po nepovoljnim cijenama što rezultira gubitkom.

Ostali rizici opcijskih i futures ugovora

Opcije predstavljaju prava ali i obaveze, dok futures ugovori predstavljaju samo obaveze, sa standardizovanim dospećem i datumom izvršenja. Transakcije sa izvedenim finansijskim instrumentima, u koje ubrajamo i opcije i futures ugovore uključuju i dodatne rizike, a posebno:

opcije koje se ne izvrše ili zatvore pre dospeća ističu i zbog toga gube vrednost,

ukoliko se poziv na doplatu ne izvrši na vreme dolazi do gubitka pozicije, a dotad plaćena sredstva se koriste za pokrivanje obaveza, nepovoljna kretanja na stranim valutnim tržištima mogu uticati na povećanje rizika kod trgovine futures ugovorima i opcijama denominovanim u različitim valutama.

Kreditni rizik, rizik likvidnosti i rizik izvršenja forward ugovora

Za razliku od futures ugovora kojima se trguje na berzi, forward ugovori se sklapaju direktno između tržišnih učesnika. To znači da druga ugovorna strana kupca ili prodavca iz forward ugovora nije berza, nego sam učesnik što značajno povećava kreditni rizik, tj. rizik da suprotna strana neće biti u mogućnosti ispuniti svoje dospele obaveze. Osim toga, kod forward ugovora se u pravilu ne koristi sistem inicijalne uplate s pozivima na doplatu tako da gubitak jedne strane do dospeća ugovora može znatno porasti što dodatno povećava kreditni rizik.

Jedna od najčešće korišćenih vrsta forward ugovora su valutni forward ugovori. Zbog deviznih restrikcija i drugih mera koje mogu otežati slobodno kretanje novca u nekim državama, mogućnost izvršenja dogovorenih forward transakcija može biti dovedena u pitanje.

Rizici povezani s ulaganjem u swapove

Swap ugovori su izvedeni finansijski instrumenti kojima se dve ugovorne strane dogovaraju o zameni jednog novčanog toka za drugi. Novčani tokovi se često računaju na osnovu ugovorom definisanog iznosa glavnice (eng. notional principal amount) koji se u praksi ne razmenjuju. Osim osnovnih vrsta swapova kao što su valutni i kamatni swap, postoji i mnoštvo drugih kombinacija, kao što su swaptioni (opcija koja da je pravo da se ugovori swap) itd. Swapovi se često koriste radi zaštite od određenih rizika, na primer rizika promene kamatne stope.

Valutni swapovi

Valutni swap je zamena dve valute unutar određenog vremenskog perioda. Razlika u kamatnim stopama između dve valute se odražava u premiji/diskontu unaprijed određenog kursa (eng. forward rate) koji se koristi za zamenu valuta u budućnosti. Isporuka i prijem, valuta koje su predmet swapa obavljaju se na isti datum.

Prinos

Prinos (dobit / gubitak) u slučaju valutnog swapa rezultira iz promene diferencijala kamatnih stopa između ugovorenih valuta za vreme trajanja swapa, a realizuje se izvršenjem suprotne transakcije pre dospeća valutnog swapa.

Kreditni rizik

Kreditni rizik povezan s valutnim swap transakcijama predstavlja mogućnost da zbog insolventnosti jedna od strana uključenih u valutni swap ne ispuni svoje obaveze definisane ugovorom.

Rizik izvršenja

Zbog deviznih restrikcija i drugih mera koje mogu otežati slobodno kretanje novca u nekim državama, mogućnost izvršenja dogovorenih transakcija iz valutnog swapa može biti dovedena u pitanje.

Kamatni swapovi

Kamatnim swapovima se ugovara razmena kamata između dve strane po različitim kamatnim stopama koje se primenjuju na ugovorom definisan iznos glavnice. Najčešće jedna strana plaća fiksnu kamatu drugoj strani koja plaća varijabilnu kamatu, oba su plaćanja denominovana u istoj valuti i odnose se na isti iznos glavnice. Stoga se u praksi razmenjuju samo iznosi kamata, bez transfera glavnice.

Prinos

Kupac kamatnog swapa, koji plaća fiksnu kamatnu stopu ostvaruje profit u slučaju porasta tržišnih kamatnih stopa. Prodavac kamatnog swapa, koji prima fiksnu kamatnu stopu ostvaruje profit u slučaju pada tržišnih kamatnih stopa. Prinos na kamatni swap se ne može odrediti unapred a zavisi od promena tržišnih kamatnih stopa.

Rizik promene kamatnih stopa

Rizik promene kamatnih stopa rezultat je neizvesnosti budućih kretanja tržišnih kamatnih stopa. Kupac (prodavac) kamatnog swapa ostvaruje gubitak u slučaju pada (rasta) tržišnih kamatnih stopa.

Kreditni rizik

Kreditni rizik za kupca kamatnog swapa predstavlja mogućnost neizvršenja ugovorno preuzetih obaveza suprotne strane.

Posebne karakteristike kamatnih swapova

Kamatni swapovi nemaju standardizovane uslove, već su proizvodi prilagođeni zahtevima strana koje čestvuju u swapu. Zbog toga je nužno prikupiti i proučiti potpune informacije i uslove kamatnog swapa, a posebno one koje se tiču iznosa glavnice, dospeća i dogovorenih kamatnih stopa.

Rizici povezani s ulaganjem u varante

Varanti (eng. warrants) su hartije od vrednosti koji imaoću daju pravo na kupovinu (call varant) ili prodaju (put varant) određene „referentne“ (eng. underlying) hartije od vrednosti (npr. akcije) po unapred utvrđenoj ceni (izvršna cena). Varantima se obično trguje na berzama ali i van regulisanog tržišta.

Varanti se ne emituju po standardizovanim uslovima, zbog čega je nužno prikupiti potpune informacije o svim uslovima vezanim uz pojedini varant, a posebno o:

- metodi izvršenja: da li je varant moguće izvršiti u bilo kom trenutku (tzv. američka opcija) ili samo o dospeću (evropska opcija)
- odnosu upisa: koliko varanata je potrebno imati da bi se dobila jedinica referentne hartije od vrednosti

- izvršenju: plaćanje u novcu ili u referentnoj hartiji od vrednosti
- dospeću: u kojem trenutku pravo iz opcije dospeva

Prinos

Kupac call varanta za sebe „osigurava“ kupovnu cenu referentnog hartije od vrednosti. Pri tome će zaraditi u slučaju da tržišna cena te hartije od vrednosti nadmaši izvršnu cenu varanta. Naravno, zaradu treba umanjiti za cenu po kojoj je varant kupljen. Imalac „varanta“ može realizovati svoje pravo kupovine referentne hartije od vrednosti ispod tržišne cene te u istom trenutku prodati tu hartiju od vrednosti po trenutnoj tržišnoj ceni. S obzirom na to da u slučaju porasta cene referentne hartije od vrednosti po pravilu raste i vrednost varanta, umesto realizacijom svog prava kupovine, imalac varanta može svoju zaradu realizovati i prodajom varanta na tržištu. Ista logika, ali u obrnutom smjeru, može se primeniti i na put varante: njihova vrednost raste u slučaju kad vrednost referentne hartije od vrednosti papira pada. Prinos koji se može ostvariti transakcijama s varantima nije moguće unapred utvrditi. U slučaju nepovoljnog kretanja cene referentne hartije od vrednosti i nerealizacije prava iz varanta, moguće je u celosti izgubiti vrednost investicije.

Tržišni rizik

Osim cene referentne hartije od vrednosti, cena varanta je takođe pod uticajem drugih faktora među kojima su najvažniji:

- volatilnost cene referentne hartije od vrednosti
- preostalo vreme do dospeća varanta

Zbog toga cena varanta može ostati nepromenjena ili čak pasti i u slučaju da se cena referentne hartije od vrednosti kreće u skladu s očekivanjima ulagača. Kupovina varanta koji su blizu dospeća ili koji su vezani na neku visoko volatilnu hartiju od vrednosti generalno se smatra visoko špekulativnom, kao i kupovina varanta s visokim stepenom finansijske poluge.

Rizik likvidnosti

Varanti se obično izdaju u limitiranom broju, što povećava rizik likvidnosti. Iz tog razloga pojedini varanti mogu biti predmetom posebno naglih promena cena.

III ZAŠTITA FINANSIJSKIH INSTRUMENATA I NOVČANIH SREDSTAVA KLIJENTA

1. Novčana sredstva klijenta

Novčana sredstva klijenata uplaćena sa svrhom kupovine i prodaje finansijskih instrumenata mogu se držati na računu klijenta kod OB koji je otvoren i vodi se kao poseban namenski račun u skladu s propisima o platnom prometu ili na računu bilo koje poslovne banke koja je član Centralnog registra.

Sva novčana sredstva klijenata deponovana u OB drže se na računu ili računima koji se razlikuju od računa koji se koriste za držanje novčanih sredstava OB

Sredstva na novčanom računu klijenata ne mogu se uključiti u likvidacionu ili stečajnu masu investicionog društva ili kreditne institucije čiji je Ovlašćena banka deo, niti koristiti za plaćanje obaveza investicionog društva ili te kreditne institucije.

Sredstva sa novčanog računa klijenta:

- koriste samo za plaćanje obaveza u vezi sa uslugama koje obavlja za klijenta;
- ne koriste za plaćanje obaveza drugog klijenta;
- ne koriste za plaćanje obaveza investicionog društva.

U slučaju ulaganja u finansijske instrumente u inostranstvu, ukoliko OB novac klijenata deponuje kod banke u inostranstvu dužna je da prilikom izbora banke kod koje deponuje sredstva klijenta vodi računa o istim uslovima kao i prilikom izbora stranog depozitara finansijskih instrumenata.

2. Finansijski instrumenti klijenata

Investicione usluge prijema i prenosa naloga, odnosno izvršavanja naloga, OB izvršava bez držanja finansijskih instrumenata koji su predmet naloga. Finansijski instrumenti kupljeni na regulisanom tržištu u Republici Srbiji deponovani su kod Centralnog registra, depoa i kliringa hartija od vrednosti koji, u skladu s odredbama Zakona o tržištu kapitala i Pravilima poslovanja CRHoV, izvršava kliring i saldiranje transakcija izvršenih na regulisanom tržištu u Republici Srbiji, te vodi račune dematerijalizovanih hartija od vrednosti na kojima se drže kupljeni finansijski instrumenti klijenata.

Račun finansijskih instrumenata OB kod Centralnog registra vodi odvojeno od finansijskih instrumenata njenih klijenata

OB je dužna da finansijske instrumente sa računa klijenta koristi samo na osnovu naloga klijenta, i ne sme da:

- zalaže ili otuđuje finansijske instrumente u vlasništvu klijenta bez njegovog prethodnog pismenog ovlašćenja;
- koristi finansijske instrumente klijenta za plaćanje svojih obaveza, kao i obaveza drugih klijenata.

Finansijski instrumenti klijenata ne mogu se uključiti u likvidacionu ili stečajnu masu, niti koristiti za plaćanje obaveza Ovlašćene banke.

U slučaju ulaganja u finansijske instrumente u inostranstvu, finansijski instrumenti se vode na zbirnom računu OB kod inostranog depozitara. Pri izboru inostranog depozitara na čijim će računima držati finansijske instrumente svojih klijenata, OB vodi računa o stručnosti i tržišnom ugledu depozitara, da depozitar podleže propisima koji u toj državi regulišu čuvanje finansijskih instrumenata za račun drugog lica i periodično preispituje izbor depozitara i dogovorene aranžmane za držanje i čuvanje finansijskih instrumenata klijenta.

Izuzetno, OB može da deponuje finansijske instrumente klijenta kod depozitara u zemlji u kojoj držanje i čuvanje finansijskih instrumenata za račun drugog lica nisu posebno regulisani, samo ukoliko priroda finansijskog instrumenta ili investicione usluge povezane sa navedenim instrumentom zahteva deponovanje kod depozitara u toj državi i ukoliko profesionalni klijent pisanim putem zahteva od deponovanje svojih finansijskih instrumenata kod depozitara u toj državi.

Prilikom deponovanja imovine kod inostranog depozitara, OB vodi računa da se finansijski instrumenti i novčana sredstva drže na način kojim se obezbeđuje da su odvojena od imovine inostranog depozitara ili OB, da ne ulaze u njihovu stečajnu ili likvidacionu masu ili da mogu biti predmet izvršenja u vezi naplate potraživanja prema inostranom depozitaru ili OB.

OB će upotrebiti dužnu pažnju da imovina klijenata kod treće strane bude deponovana na navedeni način, ali ne može preuzeti odgovornost ukoliko takav stepen zaštite nije moguće postići s obzirom na zakonske uslove i tržišnu praksu druge države. i u tom slučaju će upozoriti klijenta na rizike koji mogu proistići iz toga, a klijent će preuzeti rizike držanja finansijskih instrumenata i novčanih sredstava na tržištima koja ne osiguravaju dovoljnu zaštitu ukoliko se pismeno saglasiti sa deponovanjem imovine pod takvim uslovima.

Rizik koji može proizaći iz držanja finansijskih instrumenata na zbirnom računu, OB umanjuje redovnim ažuriranjem evidencije imovine klijenata, plaćanja i prometa po novčanim računima, prometa i stanja po računima finansijskih instrumenata. Takođe, unutar svoje organizacije OB primjenjuje mere interne kontrole kao bi se izbegao rizik od neadekvatnog administriranja, neprimerenog vođenja evidencija te zloupotrebe ili nemara u poslovanju.

IV PODACI O TROŠKOVIMA I NAKNADAMA

Svi podaci o troškovima i naknadama svake od usluga i aktivnosti koje Ovlašćena banka pruža i obavlja, navedeni su u Pravilniku o tarifi Ovlašćene banke (u daljem tekstu Tarifnik)..

Sa navedenim Tarifnikom je svaki klijent ili potencijalni klijent upoznat prilikom ugovaranja navedenih usluga i aktivnosti, a dostupan je i stavljen na uvid na web stranici Ovlašćene banke.

Tarifnikom se:

- utvrđuje ukupna cenu koju je klijent dužan da plati u vezi sa finansijskim instrumentom ili uslugom, uključujući sve povezane provizije, naknade i druge troškove, kao i sva plaćanja putem investicionog društva;
- utvrđuje osnov za izračunavanje cene, u slučajevima kada ukupnu cenu nije moguće navesti;
- klijenti obaveštavaju da postoji mogućnost naplate i drugih troškova, što uključuje poreze ili druga plaćanja, povezane sa transakcijom u vezi sa finansijskim instrumentom ili uslugom, koji mogu nastati za klijenta, a koji nisu plativi putem investicionog društva ili nisu nametnuti od strane investicionog društva;

Način plaćanja troškova i naknada utvrđuje se ugovorom zaključenim sa klijentom, a može biti gotovinsko ili bezgotovinsko (preko računa klijenta), po realizaciji ugovorene usluge ili avansno.

Valuta plaćanja za usluge izvršene u zemlji je RSD, a u slučaju da se vrši usluga kupoprodaje finansijskih instrumenata u inostranstvu, usluga inostranog depozitara i povezani troškovi se plaćaju u valuti koja predstavlja zakonsko sredstvo plaćanja u zemlji sedišta ino depozitara

ERSTE BANK AD NOVI SAD

Izvršni odbor

Slavko Carić
Predsednik Izvršnog odbora

Jasna Terzić
Član Izvršnog odbora